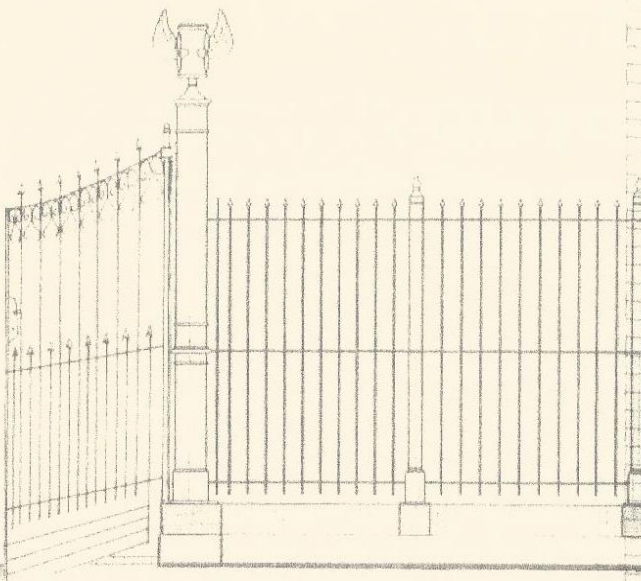

STICHTING OUDE BEGRAAFPLAATS GOUDA

W	EEE
V	FFF
U	GGG
T	HHH
S	III
R	KKK
Q	LLL
P	MMM
O	NNN
N	OOO
L	PPP
K	QQQ
J	R
H	S
G	T
F	U
E	V
D	W
C	X
B	Y
A	Z
Z	EEE
X	DDD
PP	CCC
OO	BBB
NN	AAA
MM	LL
LL	KK
KK	JJ
JJ	HH
HH	GG
GG	FF
FF	EE
EE	DD
DD	CC
CC	BB
BB	AA
AA	Z
Z	Y
Y	X
X	W
W	V
V	U
U	T
T	S
S	R
R	Q
Q	P
P	O
O	N
N	M
M	L
L	K
K	J
J	I
I	H
H	G
G	F
F	E
E	D
D	C
C	B
B	A
A	

jaargang 10
nummer 19
voorjaar 2009

Voorwoord

Voor u ligt het nieuwe nummer van onze nieuwsblad. Het is inmiddels jaargang 10.

Wij proberen u te informeren over de stichting en de begraafplaats en daarom zouden wij willen weten wat u van dit blad vindt. Als u een mening heeft of iets wilt opmerken, laat het ons dan weten.

U kunt uw reacties sturen naar Binnenkade 31, 2806 AZ Gouda of een e-mail naar wil29ko@kabelfoon.nl. We zien uw reacties graag tegemoet.

Het jaarverslag over 2008 van de Stichting Oude Begraafplaats kunt u vanaf bladzijde 2 lezen en ook de open dagen voor 2009 staan er in vermeld.

In dit nummer neemt Loet van Vreumingen u weer mee naar een begraafplaats in de omgeving van Gouda en vertelt daar een stukje geschiedenis over.

Dit keer breng hij een bezoek aan Waddinxveen bij een begraafplaats die weinig bekend is.

Op 4 mei, met dodenherdenking, worden door de stichting altijd bloemen gelegd op de graven van slachtoffers van de tweede wereldoorlog.

Op bladzijde 9 hebben wij de lijst geplaatst van de door ons bekende mensen die slachtoffers waren en bij ons begraven liggen. Als u denkt iemand te kennen die tijdens de tweede wereldoorlog een slachtoffer is geweest en bij ons ligt begraven, geeft het dan aan ons door. Alle aanvullingen voor de lijst worden in dank aangenomen.

1. Het bestuur werd in 2008 gevormd door
  - a. Maarten Verkleij (voorzitter)
  - b. Bieneke van Wely (secretaris)
  - c. Inez Meter (penningmeester)
  - d. Nel van de Hoonard
  - e. Nico Koning
  - f. Koos Massar
  - g. Cees van Miert
  - h. Henk van Reenen
  - i. Loet van Vreumingen
2. Donateurs
Per 31 december 2008 waren er 123 donateurs
3. Bestuursvergaderingen
Er zijn 7 bestuursvergaderingen gehouden waarvan enige speciaal gewijd waren aan het boek ter gelegenheid van het 175 jarig bestaan van de Oude Begraafplaats.
Daarnaast is er door een delegatie van het bestuur gesproken met de heren André van Kleiwee en Piet Streng van Cyclus, over het groenbeheer om gezamenlijk het maximale mogelijke te doen om het aanzicht van de begraafplaats te behouden en daar afspraken over te maken.
4. Open dagen
Van Maart tot September zijn er 4 open dagen gehouden waarop verschillende bestuursleden aanwezig waren om vragen te beantwoorden en informatie te geven.
5. 1832-2007
Vele van onze donateurs hebben gehoor gegeven aan onze uitnodiging om het 175 jarige jubileum te vieren

op zaterdag 27 Maart in de panoramazaal van het zorgcentrum Korte Akkeren.

Onze nieuwe voorzitter, Maarten Verkleij, stelde zich voor en opende de middag, waarin de heer Wim Vlaanderen de aanwezigen met zijn voordracht in woord en beeld boeide.

Het eerste exemplaar van het jubileumboek – Stenen tot Leven gebracht- werd aangeboden aan de oud voorzitter Ed van Rossum, waarna alle bezoekers de mogelijkheid kregen om het boek tegen donateurprijs te kopen. Velen hebben de uitgave van het boek financieel gesteund en zij zijn achter in het boek vermeld.

Tijdens het ontspannen samenzijn waren er stimulerende gesprekken en persoonlijke ontmoetingen. De dames Bieneke en Nel zorgden voor de inwendige mens.

De pers heeft aandacht besteed aan de uitreiking alsook radio en TV Gouwestad en de wijkkrant van Korte Akkeren.

6. Activiteiten

In de Garensponnerij was onze stichting vertegenwoordigd op een terugkomdag van de Cursus Goudologie, die door de Stichting Historisch Platvorm Gouda werd georganiseerd. Regelmatig worden wij gevraagd rondleidingen te verzorgen voor de cursus Goudologie. Inmiddels worden er vervolgcursussen op de cursus Goudologie verzorgd waarvan de eerste het thema Gouda en de dood heeft gekregen. 20 cursisten hebben allemaal onderzoek gedaan naar bij de stichting nog onbekende Gouwenaars die op de oude begraafplaats hun laatste rustplaats hebben gevonden Koos Massar is zeer betrokken bij bovenstaande activiteiten, terwijl het streekarchief Midden Holland de bron is voor het naslag werk van de cursisten. Met de vereniging Behoud Stadsschoon zijn goede

kontakten, o.a. over een eventueel herbegraven van de Clarissen, die zijn opgegraven op het binnenterrein van de oude brandweer kazerne aan de Nieuwe Haven.

Tussen veld B en D nabij het door smid Frits Kramer gerestaureerde kruis, dat staat op een door de heer Overveen (monumentenzorg) geschonken stenen voetstuk, bestaat de mogelijkheid om in de t.b.v. het katholieke deel gewijde grond de zusters een nieuwe laatste rustplaats te geven.

Een van de bestuursleden was aanwezig bij een lezing in Utrecht van het Spaans Cultureel Centrum over de (onbekende) dochter van Pablo Neruda, Nobelprijswinnaar voor de Literatuur. Het boek –El Enigma Malva Marina- werd overhandigd.

De ledenvergadering van Vereniging Terebinth werd bezocht terwijl in de loop van het jaar van hen de vraag kwam of wij voor hun blad een Funeraire wandeling konden beschrijven over de Oude Begraafplaats Gouda. Inmiddels is het artikel in onderling overleg geschreven, aangeboden en gepubliceerd.

7. Mededelingen

Er is een onderhoudscommissie geformeerd die al het noodzakelijke onderhoud aan de begraafplaats uitvoert. Deze commissie bestaat uit de heren Koos Massar en Cees van Miert (namens het bestuur) en Peter Bal, Severt van de Stad en Jack Groenewoud. Menig zaterdag zijn zij druk in de weer op de begraafplaats met herstel en onderhoudswerkzaamheden aan graven en beplanting. Ook de heren Jos van Kersbergen, Frits Kramer en Marc Lugthart willen wij hartelijk danken voor hun belangeloze inzet.

Van verschillende donateurs ontvingen we documenten en levensberichten voor ons archief.

In de uitzending - rond om het weekend (van 15 februari)- had Koos Massar gelegenheid om de Oude Begraafplaats en ons Jubileumboek voor de Agro (ziekenomroep) te promoten.

De stichting OBG was aanwezig op de open dag van IJsselhof in oktober en vertegenwoordigde daar tevens de Vereniging Terebinth.

De voorzitter en de penningmeester namen deel aan het door de gemeente Gouda georganiseerde vrijwilligers aperitief.

Het contact met de gemeente Gouda is in 2008 bijzonder gering geweest. Mede door gemeentelijke reorganisaties was het moeilijk om zaken afgesproken te krijgen en toegezegde betalingen voor herstel werkzaamheden te innen.

Financiële verantwoording; De ons in 2008 door donateurs en sponsors ter beschikking gestelde gelden hebben we aangewend om

- kosten van herstel van zerken die beschadigd waren na een storm door vallende takken voor te schieten waarna de rekening door de gemeente Gouda zal worden betaald (hetgeen inmiddels is gebeurd).
- De drukkosten voor onze jubileumuitgave Stenen tot Leven gebracht hebben we voorgeschoten. Deze kosten zijn de afgelopen periode via verkoop van het boek terug ontvangen.
- De normale kosten voor onderhoudswerkzaamheden en gereedschap zijn direct door de stichting bekostigd.

Verslag gaat verder na bladzijde 12

Kerkhof St. Victor te Waddinxveen door Loet van Vreumingen

Tijdens onze speurtocht naar andere begraafplaatsen stuitte Koos en Wil Massar in de Goudse begraafboeken van de eerste helft van de 19^e eeuw op de terugkerende aantekening: "naar de Goudkade." Het bleek over het nog bestaande kerkhof verscholen achter de St. Victorkerk aan de Zuidkade te gaan. Het huidige kerkgebouw van architect Margry stamt uit 1880. De pastorie van architect Teppema werd voltooid in 1927, op de plaats waar vóór 1880 de kleine houten schuilschuurkerk stond. Deze statie kwam er in 1663 op initiatief van de Goudse pastoor Cornelis de Jager. Deze de Jager was tevens eigenaar van een uit de Goudse St. Janskerk afkomstig Mariabeeldje. Toen in 1663 de Jager werd gedwongen de bouw tijdelijk stil te leggen, meende hij dat dit onheil hem voorgezegd zou zijn: zijn Mariabeeld had hij drijfnaat, als het ware zwetend, aangetroffen in een overigens volkomen droge omgeving. Sindsdien was dit een miraculeus beeld, dat mensen uit de verre omgeving aantrok. Het kreeg een plaats op het hoofdaltaar van de schuurkerk die "Bloemendaal van Maria" ging heten.

In 1823 ontving de schout van de gemeente Broek, waar het perceel onder viel, het verzoek tot aanleg van een eigen kerkhof. Het was na de reformatie katholieken verboden een eigen begraafplaats te hebben. In Waddinxveen werden ze op de algemene begraafplaats, aan de Kerkstraat ter aarde besteld. Broek reageerde aanvankelijk afwijzend i.v.m. een overeenkomst uit 1809 van het katholieke kerkbestuur met de hervormde gemeente, dat bepaalde dat de laatste ten eeuwige dage de inkomsten van het begraven zou genieten. Ondanks deze afwijzing begon men met de aanleg ervan, 'verre in het Bosch achter hun kerk.' In 1827 verklaarde koning Willem I het decreet uit de Franse tijd voor gelijke berechting van de religies voor rechtsgeldig. Daarop verleende Broek alsnog toestemming voor de aanleg.

De eerst begravene werd Cornelis Bosman. (22-08-1828) Wel moest voor iedere begravene 6 gulden aan de burgerlijke overheid worden betaald. Dit als bijdrage in de kosten van de algemene begraafplaats aan de Kerkstraat.

In 1842 werd door Willem I deze onrechtvaardige belasting opgeheven.

Uit de 19^e eeuw resten nog slechts het stenen baarhuisje bij de ingang en de onderdelen van het smeedijzeren toegangshek, waarvan alleen de staanders nog op de oude plek staan. Het kerkhof werd in 1972 gesloten. Maar daarna vonden nog tot in deze eeuw eerder overeengekomen begravingen en bijzettingen plaats. Direct na de ingang prijkt een bronzen monumentje van beeldhouwster Ton van Doppen uit 2005 voor de niet gedoopte begravenen. Het kerkhof telt heden ten dage geen bijzondere stenen. Wij komen er o.a. de naam Okkerse tegen, van de bekende voormalige houten speelgoedfabriek. Achterin, voor het rustaltaar, ligt het priestergraf met onder andere een gedenkplaat aan de Goudse Deken van Mierlo (1841-1848). Het rustaltaar, een kleine open kapel van voornoemde architect Teppema uit 1925, heeft eigenlijk niet direct met het kerkhof te maken. Op de voorgevel lezen we: 'Ik ben de Verrijzenis en het leven.' Het diende voor de Sacramentsdag (derde zondag na Pinksteren). Er vond dan vanuit de kerk, over het kerkhof, een processie naar de kapel plaats. Het was een bonte stoet van, vooraan de kapelaan met processiestaf met de beeltenis van St. Victor in de hand, bruidjes, jonge meisjes in witte jurkjes, misdienaars met wierookvat en brandende processielantaarns, de pastoor met de monstrans onder de baldakijn, de diverse verenigingen met vlaggen en vaandels en tot slot de overigen gelovigen.

Op het met bloemen versierde rustaltaar werd de monstrans geplaatst, werd het 'Tantum ergo' gezongen en vond de zegening plaats. Na het tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) raakte deze processie in onbruik. Achter het kerkhof stond voorheen nog een koffiehuis annex paardenstalling aan de Ringvaart aldaar, 'nieuw Scheveningen' genaamd.

Een urn of vaas met deksel op de begraafplaats.

Op het A-veld staan op twee graven een urn of vaas met deksel die van gegoten portlandcement zijn gemaakt.

Tijdens het inventariseren van dit veld heb ik ook de vazen grondig onderzocht.

Daar kwam bij één vaas, (op rij P graf 18) op het voetstuk de tekst : -Utrecht Gebr Lutters- voor.

Via internet kwam het volgende aan het licht.

Theo Lutters kwam in 1885 vanuit Venray naar Utrecht om als stukadoor en metselaar te gaan werken. Twee jaar later opende zijn vader een zaak voor hem aan de Gildstraat 151: 'P.R. Lutters en zoon, stukadoors'.

Halverwege de jaren tachtig van de 19^e eeuw brak een bouw golf los. De toenmalige bouwstijl neorenaissance vroeg om uitbundige ornamentering en beelden als ondersteuning van de balkons.

Binnen een jaar ging Theo zich toeleggen op gevelstenen en plafondornamenten. Intussen was zijn broer Frans ook naar

Utrecht verhuisd.

Frans was de creatieve geest van de familie. Hij boetseerde heiligenbeelden, grafengelen en levensgrote dierfiguren en maakte daarvan gietmallen zodat de beelden in serie gemaakt konden worden.

Zo zal de urn op onze begraafplaats ook zijn ontstaan.

De andere urn met deksel die op rij DD graf 12 staat, vermeld geen maker, maar lijkt erg veel op de urn links. Misschien ook uit het bedrijf van de gebroeders Lutters.

Bron: Pey, Ineke (2004) Bouwen voor gezeten

burgers, Herenhuizen en villa's in de nieuwe stadswijken van Utrecht, Groningen en Nijmegen (1874-1901). Zwolle: Waanders Uitgevers.

Een groep begravenen die bijna geen van allen een grafteken hebben.

Een paar maanden geleden, mijn vrouw en ik waren bij het archief aan de Groeneweg de begraafregisters aan het doornemen, kwamen we verwijzingen tegen naar twee rijen, die niet volgens de gebruikelijke notitie stonden vermeld : 4.3.mmm en 4.3.III.

De mensen die op deze twee rijen liggen begraven betreffen doodgeboren kinderen en een enkel jong kind tot twee jaar. Op het C-veld wordt de 2de klas huur door drie letters op de rijbordjes aangegeven.

Een voorbeeld uit het begraafregister - 3.2.mmm.17 - : 3 = de onderafdeling; 2 = 2^{de} klas huur; mmm = de grafrij en tenslotte 17 = grafnummer (geteld vanaf de middenpad).

Het hierboven vermelde 4.3.mmm, zou dan inhouden dat het een derde klas graf betreft (4 = onderafdeling 4; 3 = derde klas huur en mmm = de rij.

Om er achter te komen waar de twee rijen liggen, werden alle begravenen, van die twee rijen, opgeschreven en thuis aan de hand van ons bestand nagekeken.

De opgeschreven namen kwamen er niet in voor.

De volgende dag ben ik naar de begraafplaats gegaan om de situatie te bekijken, op de plaats (C-veld) waar mogelijk toch wat te vinden zou zijn.

Lopend langs de graven tussen de rijen III en mmm kwam ik naar het eind toe, een kleine grafsteen tegen, die niet in rij III noch in rij mmm stond, maar er tussenin. (op het steentje staat : Rust zacht | lieve Cocky | geb. 30 juni 1946 | overl. 16 dec. 1948. In het begraafregister vond ik zijn inschrijving en wel op 4.3.mmm.17 onder. Hieruit bleek dat dit de goede plek was.) Op het einde van de rij (aan de kant van de Vorstmanstraat) draaide ik me om en keek weer richting middenpad. Toen zag ik pas dat de rijen III en mmm, aan de kant van de Vorstmanstraat, ongeveer een graflengte uit elkaar lagen en dat richting middenpad ter hoogte van een boom de rijen weer bij elkaar kwamen.

In deze lang.gerekte driehoek liggen ongeveer 30 doodgeboren- en jong gestorven kinderen, waarbij in één graf, volgens de begraafregister 21 levenloos geboren kinderen zijn begraven.

In de derde klas zijn de doodgeboren- en jonge gestorven kinderen vaak, in een graf waar twee volwassen mensen zijn begraven, bijgeplaatst. Verspreid werden er ook graven apart gebruikt voor deze groep.

Op de hele begraafplaats is er tot op heden maar één graf gevonden met een gedenkteken waarop naast de moeder ook haar doodgeboren kind wordt vermeld.

Het zou misschien zinvol zijn om in de nabije toekomst een gedenkteken te plaatsen om deze groep kinderen te herdenken.

De driehoek, tussen rij mmm en III waar zoveel doodgeboren- en jong gestorven kinderen begraven liggen.

In 2009 zullen we opnieuw beoordelen welke van de meest noodzakelijke herstelwerkzaamheden we kunnen uitvoeren aan de Oude Begraafplaats die in 2008 zijn uitgesteld.

Na al deze goede berichten moeten we helaas ook melden dat er een aantal zerken werden bekrast wellicht door mensen die op een ongebruikelijke manier zoek waren naar familiegegevens. Wij hebben middels een persbericht bekend gemaakt dat dit is gebeurd en met nadruk gewezen op de informatie die wij ter beschikking stellen aan iedereen die vragen heeft over mogelijke op de begraafplaats aanwezige familie of kennissen.

Bij deze nieuwsbrief treft u een acceptgiro voor uw zeer gewaardeerde donatie voor 2009. Wij stellen uw bijdrage bijzonder op prijs omdat het ons het mogelijk maakt ook in 2009 weer een aantal zaken aan te pakken die dringend nodig zijn.

Open dagen in 2009;

Zaterdag 30 mei van 12.00 tot 16.00 uur

Dinsdag 7 Juli vanaf 19.30 uur avondwandeling met o.a André van Kleinwee (groenbeheer)

Zaterdag 12 september van 10.00 tot 16.00 uur Open monumenten dag

Wij hopen u ook dit jaar weer te ontmoeten.